

Recenzja programu nauczania

Recenzent: *dr Anna Basińska,*
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Recenzja programu: "4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I-III"

Autor: Małgorzata Szukała

Przesłany mi do recenzji materiał składa się z kilku części. W pierwszej nazwanej podstawami teoretycznymi przedstawiono założenia programu *4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I-III*. Wskazano w niej taksonomiczne ujęcie celów kształcenia, a następnie przedstawiono sześć poziomów myślenia w kontekście szkolnych pytań stawianych przez nauczycieli. Podkreślono rolę stawiania pytań wyższego rzędu (HOT) w rozwijaniu myślenia kreatywnego uczniów.

Kolejny rozdział przybliżył cele kształcenia i wychowania, zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego. Dodatkowo, w programie podkreślono i wyróżniono następujące cele: rozwijanie zdolności myślenia wyższego rzędu i umiejętności współpracy w grupie oraz wspieranie rozwoju kreatywności.

Trzeci rozdział to prezentacja treści kształcenia i osiągnięć uczniów. Szkoda, że większość treści nie wychodzi poza minimum zapisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Wyjątkiem jest dodanie treści kształcenia i osiągnięć uczniów w zakresie treningu twórczości, który niewątpliwie stanowi innowacyjny element programu.

Rozdział „Sposoby osiągania celów” prezentuje cenne wskazówki pod adresem szkoły i nauczycieli, którzy chcą wspierać kreatywność uczniów. Omówione są tu również zasady dydaktyki twórczości oraz – co uważam za bardzo cenne dla nauczycieli praktyków – możliwe pułapki, ograniczenia i błędy stosowane w edukacji ku twórczości. W tym rozdziale akcentuje się rolę pozytywnego, sprzyjającego twórczości klimatu w klasie szkolnej, a także zasady organizowania pracy zespołowej i wiążące się z nią ograniczenia oraz możliwe błędy popełniane przez nauczycieli.

Metody i techniki wspomagania kreatywności dzieci prezentowane są w kolejnym rozdziale. Autorka pokazuje w nim różne, ciekawe, w tym mało znane w polskiej praktyce edukacyjnej metody i techniki rozwijania postaw twórczych.

W ostatnim rozdziale zaprezentowano kryteria oceny i metody sprawdzania osiągnięć uczniów. Autorka mierzy się z trudnym problemem oceniania przez nauczyciela kreatywności i postawy twórczej ucznia. Przybliżyła zasady, jakie powinny towarzyszyć podczas oceny kreatywności i opisuje sposoby nagradzania twórczych zachowań uczniów. Dodatkowo, pokazuje w jaki sposób oceniać pracę zespołową uczniów.

Integralną częścią programu *4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I-III* są tygodniowe projekty zajęć przedstawione w formie map myśli oraz zestawy scenariuszy zajęć na każdy dzień pracy uczniów.

Recenzowany program edukacji wczesnoszkolnej *4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I-III* to ciekawa propozycja edukacyjna skierowana do nauczycieli nauczania początkowego i uczniów

klas I-III. Jego autorka próbuje przeciwdziałać zjawisku odtwórczości („pisanu po śladzie nauczyciela”) ogarniającemu współczesną polską szkołę nastawioną głównie na spełnianie standardów kształcenia i uzyskiwanie wysokich wyników w zewnętrznych egzaminach. Głównym celem uczyniła więc rozwijanie u uczniów analitycznego, krytycznego i kreatywnego myślenia.

Założenia programu są zgodne z zaleceniami Parlamentu Europejskiego dotyczącymi europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. Parlament Europejski wyróżnia pewne kompetencje jako kluczowe dla skutecznego i efektywnego działania we współczesnym, dynamicznie zmieniającym się świecie. Należy do nich między innymi inicjatywność i przedsiębiorczość, czyli zdolność do wcielania pomysłów w czyn, w tym do planowania przedsięwzięć i ich realizacji zgodnie z zamierzeniami. Ta kompetencja obejmuje kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka. Autorka programu zwróciła uwagę na niewystarczającą edukację ku kreatywności w polskiej szkole. Jej propozycja programowa uzupełnia tę lukę, dając możliwość wspierania rozwoju dzieci przez cotygodniowy trening twórczości, który nawiązuje do idei Odysei Umysłu – programu edukacyjnego o światowym zasięgu rozwijającego umiejętność pracy zespołowej, innowacyjnego planowania, rozwiązywania problemów i kreatywnego myślenia.

Inną kompetencją kluczową współczesnego człowieka określoną zdefiniowaną przez Parlament Europejski jest kompetencja społeczna akcentująca konieczność doskonalenia umiejętności współpracy z innymi ludźmi. W programie *4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I-III* bardzo mocno została podkreślona konieczność organizowania pracy w grupach. Umiejętność współpracy z innymi jest jedną z ważniejszych kompetencji współczesnego człowieka. Jej doskonalenia trwa całe życie, jednak kluczowym okresem nabywania tej umiejętności jest wiek szkolny. Niestety, jak zauważa Klus-Stańska¹ jednym z grzechów wczesnej edukacji jest rywalizacyjny indywidualizm, który wynika z błędnego założenia, że powstawanie wiedzy w umyśle jednostki jest procesem indywidualnym, w którym poszczególne dzieci mogą okazywać się lepsze lub gorsze. Niezależnie od tego, czy uczniowie siedzą w ławkach frontem do nauczyciela, czy w kręgu, jeśli sukces dziecka jest określany poprzez addytywny przyrost opanowania pojęć i umiejętności, to będzie ono podejmowało ciągłą rywalizację z kolegami o miejsce w rankingu (kto wie lepiej, kto szybciej obliczy, kto ładniej narysuje, itp.). Trudno więc o wytworzenie atmosfery współpracy pomiędzy uczniami, jeśli oni sami czują, że „szkoła jest nieustannym staraniem się, by sprostać zewnętrznym standardom, a gratyfikacje uwarunkowane są wyprzedzaniem innych w spełnianiu oczekiwań nauczyciela”². Uczniowie nad wyraz rzadko mają możliwość podejmowania wspólnych działań w ramach zadań szkolnych, stąd tak cenna jest oferta programowa 4ELT, w której uczniowie regularnie otrzymują zadania wymagające współdziałania w małych pięcioosobowych grupach.

To, co postrzegam jako dodatkową wartość projektu, to pomysł prezentacji treści nauczania na każdy tydzień, a także scenariuszy dla każdego dnia w postaci map myśli. Większość przewodników metodycznych dla nauczycieli proponuje taki poziom szczegółowości, który paraliżuje zarówno aktywność uczniów jak i proces twórczego i refleksyjnego planowania pracy nauczyciela. Dzięki formie map myśli zastosowanej w programie 4ELT prezentacja materiału nauczania zyskuje na czytelności i daje nauczycielom możliwość łatwego wprowadzania niezbędnych modyfikacji w zakresie celów i treści zajęć.

Konkludując, program *4ELT Innowacyjny zintegrowany program nauczania w klasach I-III* oceniam jako bardzo interesujący, oryginalny i wpisujący się w potrzeby współczesnych uczniów. To ciekawy projekt, wart dalszego rozwijania i promowania wśród nauczycieli w celu zmiany odtwórczego i rywalizacyjnego etosu szkoły.

Poznań, 17 października 2014.

¹ D. Klus-Stańska, *Behawiorystyczne źródła myślenia o nauczaniu, czyli siedem grzechów głównych wczesnej edukacji*, w: *Wczesna edukacja. Między schematem a poszukiwaniem nowych ujęć teoretyczno-badawczych*, red. D. Klus-Stańska, E. Szatan, D. Bronk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, s. 26.

² Ibidem, s.27.